

ártott magának 1821-iki híres értekezésével, melyben az ő nagy s mai belátásunk szerint teljesen jogos önérzete és vetélkedni kívánó becsvágya szenvedélyes kitérésekben mutatta be magát, de egyúttal szokott önbecsmérlő dévaj-ságával akár annak a feltevését is megengedve magáról, hogy «örömet szeretné a' Dicsőség' palástját a' más nyakából lerántani». Ez értekezésében sérthette meg egy célzással Kazinczyt, idegeníthette el a recenziókról szóló passzusával Kölcseyt, bántotta meg vehemens kifakadásokkal Kisfaludy Károlyt, ki őt már korábbi Ilka-bíralata miatt anélkül is irigyének tartotta. Ez értekezésében látszott dicsekedni állítólagos parlagi tanulatlanságával, minek — aki olvasta — már csak nehézkes, darabos stílusa miatt is sietett igazat adni. Az értekezés tárgyi igazságai háttérbe szorultak azon benyomás mellett, hogy itt egy — a többség tudomása szerint — csak most fellépő író követel magának elsőséget a drámaköltészetben s érezné sértve magát, ha a népszerű Kisfaludy mellett második személyé tételnek meg; hogy itt egy «szilaj és készületlen természet» «rohan ki» minden és mindenki ellen, amiért a cenzor valami Bánk bán című darabját a színről eltiltotta. Hadd lássuk hát azt a híres Bánk bán! — mondhatta egyik-másik olvasója, de már akkor elfogultan, sőt e követelőző önérzet miatt bosszúsán vette kezébe s csakhamar «jóleső érzéssel» helyeselte a cenzori tilalmat.

«A' Tudományos Gyűjteményben a' Dramaturgiáról értekező Katona» ismertebbé vált, mintsem a «Bánk bán szerzője», s bár alkalmas lehetett volna arra, hogy hírt adjon ez utóbbiról: önérzetének, becsvágyának, nemes vetélkedő ösztönének félreérthető s valóban torzul értelmezett megnyilatkozásaival tekintélyesebb író kortársait ellene hangolta.

Kegyetlen, súlyos félreértés!

Bánk bán érvényesülését legfeljebb csak késleltette valamivel, Katona Józsefre azonban s egész drámairodalmunk jövőjére nézve végzetes csapás lett a cenzura tilalma. Az vette el a költő kedvét a folytatástól, az bénította meg alkotó ösztönét, az fosztott meg bennünket további, hasonló remekektől. «Hogy tanuljon, és miért írjon az Író, ha nincs szín, hol írásának örülhessen?» — kérdi ő maga.

Megmaradt volna még számára kora jelesebb íróinak s kritikusaik az elismerése. Abban sem lett része. «Ha a' Madár láttya, hogy hasztalan esik fütyürézése, élelméről gondolkodik, és — elhalgat.» Úgy lett.

Horváth János.

PERCMUTATÓ.

*A nagy lapon percmutató lettem, Vágytam néha nagymutató lenni,
Az életet végig elsiettem. Idő úlján andalogva menni.*

*Vágytam néha kismutató lenni, De az órán percmutató lettem,
Órák között boldogan pihenni. Mindent, mindent, mindent elsiettem.*

*Egy perc volt az életem, halálom,
S egy másodperc volt a boldogságom.*

Falu Tamás.